

SKILDA VÄRLDAR

POLITIK I RÖRELSE, DEL TVÅ: SOMMARJOBBSUNDERSÖKNING 2014

SVERIGES SOCIALDEMOKRATISKA
UNGDOMSFÖRBUND

Inledning

Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, SSU, genomför årligen en kommunundersökning angående sommarjobb och feriepraktik för ungdomar. Undersökningen går ut till samtliga av Sveriges kommuner och utgår ifrån frågeställningar om bland annat antalet erbjudna sommarjobb och praktikplatser, lönenivåer och anställningsperiodens längd.

Metod

Enkätundersökningen har skickats ut till samtliga av Sveriges 290 primärkommuner. I år har 213 av kommunerna valt att delta, vilket motsvarar en svarsfrekvens på cirka 74 procent. Kommunerna hade strax över två arbetsveckor på sig att svara och flera påminnelser skickades ut under svarsperioden.

Totalt ställdes 18 frågor i årets undersökning. Svartalternativen för varje fråga var utformade efter frågans karaktär. Exempelvis skulle frågan om genomsnittlig lönenivå besvaras med en fritt angiven genomsnittssiffra, medan frågan "Är lönen är förhandlad med fackliga organisationer?" hade svartalternativen "Ja", "Nej" och "Annat". Frågeställningar angående lön och ersättning var avgränsade till att röra ungdomar i åldrarna 16 respektive 18 år.

Samtlig statistik över lönenivåer är angiven exklusive semesterersättning. I de fall där kommunerna har angett svar inklusive semesterersättning har en omräkning baserad på en semesterersättning motsvarande 12 procent av lönen gjorts.

I undersökningen görs en distinktion mellan sommarjobb och feriepraktik, eftersom villkoren för de olika arbetsformerna ofta skiljer sig åt på flera väsentliga punkter, såsom lönenivå, arbetstid per vecka och längd på arbetsperiod. Definitionerna för de olika formerna är framtagna tillsammans med LO och baseras på följande principer:

Sommarjobb: Anställning för att antingen ersätta en semesterledig eller utföra ett säsongsbetonat arbete såsom gräsklippning, livräddare etc. En sådan anställning styrs av lag och kollektivavtal.

Feriepraktik: Bör ses som en arbetsmarknadsåtgärd. Som feriepraktikant bör man inte ersätta en ordinarie anställd. Feriepraktikanten skall också ha en handledare, varierande arbetsuppgifter och en utbildningsplan.

Resultat från enkätundersökningen

Påtagliga löneskillnader

Undersökningen visar att det finns stora löneskillnader mellan olika kommuner samt beroende på om anställningen består av sommarjobb eller feriepraktik. Medan en 16-årig feriepraktikant i Hjo tjänar 33 kronor i timmen, får en lika gammal sommarjobbare i Alvesta mer än tre gånger så mycket: 108 kronor i timmen.

Tabeller över lönenivåer

Tabell 1 – De fem lägsta genomsnittliga lönenivåerna för sommarjobb, ungdomar 16 år

	Kommun	Lön (kr/h)
1.	Hallsberg	37,50
2.	Boxholm	45,00
3.	Lund	45,00
4.	Helsingborg	46,60
5.	Malmö	49,00

Tabell 2 – De fem högsta genomsnittliga lönenivåerna för sommarjobb, ungdomar 16 år

	Kommun	Lön (kr/h)
1.	Alvesta	108,00
2.	Mullsjö	107,27
3.	Öckerö	90,00
4.	Vara	89,70
5.	Vansbro	88,00

Tabell 3 – De fem lägsta genomsnittliga lönenivåerna för feriepraktik, ungdomar 16 år

	Kommun	Lön (kr/h)
1.	Hjo	33,00
2.	Jönköping	35,00
3.	Mariestad	35,00
4.	Luleå	41,07
5.	Eksjö	42,00

Tabell 4 – De fem högsta genomsnittliga lönenivåerna för feriepraktik, ungdomar 16 år

	Kommun	Lön (kr/h)
1.	Malung-Sälen	83,50
2.	Täby	83,00
3.	Strängnäs	82,21
4.	Solna	80,00
5.	Danderyd	79,00

Tabell 5 – Genomsnittliga lönenivåer för sommarjobb och feriepraktik i Sveriges 10 folkrikaste kommuner

Kommun	Genomsnittlig lön sommarjobb 16 år (kr/h)	Genomsnittlig lön feriepraktik 16 år (kr/h)	Genomsnittlig lön sommarjobb 18 år (kr/h)	Genomsnittlig lön feriepraktik 18 år (kr/h)
Stockholm	-	67,50	-	86,50
Göteborg	61,16	61,16	75,00	75,00
Malmö	49,00	-	57,00	-
Uppsala	51,00	61,00	-	61,00
Linköping	61,00	61,00	75,00	75,00
Västerås	-	77,00	-	77,00
Örebro	-	63,00	-	63,00
Norrköping	-	65,00	-	65,00
Helsingborg	46,60	62,00	56,60	72,00
Jönköping	61,50	35,00	-	35,00

Tecknet ”-” i en kolumn betyder att kommunen ej angett ett svar för denna kategori i undersökningen.

Fler sommarjobb och feriepraktikplatser

35,4 procent av kommunerna uppger att de erbjuder fler feriepraktikplatser i år (2014) jämfört med 2013. För sommarjobben är motsvarande andel 17,4 procent. Detta bör ställas i förhållande till andelen kommuner som uppger att antalet ansökningar till sommarjobb och feriepraktikplatser har ökat, vilken är 31,6 procent. 10,1 procent av kommunerna svarar att de erbjuder färre feriepraktikplatser i jämförelse med år 2013. För sommarjobben är motsvarande andel 4,1 procent. För Sveriges tio folkrikaste kommuner ser årets statistik ut enligt följande:

Tabell 6 – Statistik över antal erbjudna sommarjobb och feriepraktikplatser samt genomsnittlig anställningstid och arbetstimmar per vecka för Sveriges 10 folkrikaste kommuner

Kommun	Antal erbjudna sommarjobb	Antal erbjudna platser för feriepraktik	Genomsnittlig anställningstid i veckor	Genomsnittligt antal arbetstimmar/V
Stockholm	-	6900	3	20-29
Göteborg	-	1500	4	5-9
Malmö	2500	-	4	5-9
Uppsala	1527	350	3	20-29
Linköping	483	351	4	30-39
Västerås	-	1250	4	20-29
Örebro	-	2070	3	5-9
Norrköping	-	500	4	40
Helsingborg	780	-	3	30-39
Jönköping	1300	-	4	30-39

Tecknet ”-” i en kolumn betyder att kommunen ej angett ett svar för denna kategori i undersökningen.

Fackliga löneförhandlingar, men ej samarbete med det privata näringslivet

77,5 procent av kommunerna uppger sig ha förhandlat lönen för feriepraktik med fackliga organisationer. För sommarjobben är motsvarande andel 86,1 procent. När det kommer till samarbete med det privata näringslivet för att få fram sommarjobb och feriepraktikplatser är siffrorna dock lägre. Endast 28,6 procent av kommunerna uppger sig ha ett sådant samarbete.

Anställningsperiod på tre veckor och arbetstid på 30-39 timmar i veckan vanligast

71,5 procent av kommunerna svarar att den genomsnittliga anställningslängden för sommarjobb och feriepraktik är tre veckor. Därefter är två och sedan fyra veckor vanligast (14,0 respektive 11,6 procent av kommunerna anger dessa alternativ som svar).

Arbetstidsmässigt är 30-39 timmar i veckan är vanligast för sommarjobb och feriepraktik enligt kommunernas svar. Den statistiska fördelningen ser ut enligt följande:

Tabell 7 – Statistik över genomsnittlig arbetstid per vecka

Timmar per vecka	Andel av kommunerna
0-4 timmar	2.0%
5-9 timmar	11.9%
10-14 timmar	0.0%
15-19 timmar	1.5%
20-29 timmar	17.9%
30-39 timmar	55.2%
40 timmar	10.4%
Mer än 40 timmar	1.0%

I en tredjedel av kommunerna ersätter sommarjobbarna ordinarie personal

Ungefär en av tre kommuner (35,9 procent) svarar att sommarjobbarna ersätter ordinarie personal. Ingen kommun uppger att feriepraktikanter ersätter ordinarie personal.

Stöd för att starta företag som alternativ till sommarjobb i flera kommuner

Ett alternativ till traditionella sommarjobb som har vuxit fram under de senaste åren är möjligheten att driva ett eget företag med ekonomiskt och rådgivande stöd av kommunen. I år svarar 38,6 procent av kommunerna att de erbjuder ungdomar ekonomiskt stöd för att starta och driva eget företag under sommarmånaderna.

Om ungdomsarbetslösheten i Sverige

Generellt om arbetslösheten bland unga

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) var arbetslösheten för ungdomar mellan 15 och 24 år 25,1 procent under maj månad i år (2014). Trots att det har debatterats huruvida mätmetoden är rättvis eller ej, då även exempelvis heltidsstuderande kan räknas som arbetslösa om de söker arbete, är siffrorna så höga att situationen måste tas på allvar – annars riskerar en stor del av dagens ungdomsgeneration att halka efter.

Alliansregeringens åtgärder

Alliansregeringen har genomfört flertalet skatte- och momskorrigeringar med det uttalade syftet att minska arbetslösheten bland ungdomar. De största och mest omdebatterade reformerna är sänkningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar och halveringen av restaurangmomsen.

Den sänkta arbetsgivaravgiften för ungdomar genomfördes i två steg mellan 2007 och 2009. Sänkningen berör ungdomar mellan 19 och 25 år. I december år 2013 släppte Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) rapporten "Sänka arbetsgivaravgifter för unga". Utvärderingen visar att sänkningen innebär ungefär 10 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter varje år, samtidigt som arbetslösheten enbart påverkas marginellt (rapporten fastslår att 6 000 - 10 000 nya jobb har tillkommit). Ur ett arbetsmarknadsperspektiv har reformen därmed varit ineffektiv, då den skapat mycket få jobb per utebliven krona i skatteintäkt.

År 2012 sänkte alliansregeringen restaurangmomsen från 25 till 12 procent. Enligt Konjunkturinstitutets (KI) rapport "Effekter av sänkt restaurang- och cateringmoms" har sänkningen medfört att ungefär 4 000 nya jobb har skapats. Samtidigt innebär sänkningen cirka 5,4 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter enligt regeringens budget från år 2011. Även denna reform har alltså skapat mycket få jobb per utebliven skattekrone.

Trots att tunga institut och myndigheter som IFAU och KI slår fast att den sänkta arbetsgivaravgiften för unga liksom den halverade restaurangmomsen är ineffektiva, har alliansen valt att behålla både reformerna i statsbudgeten för år 2015. Det antyder att regeringens viktiga prioritering inte är bekämpandet av ungdomsarbetslösheten. Snarare tycks skatte- och momssänkningarna vara ideologiskt motiverade.

SSU:s förslag för fler sommarjobb

Slutsatser från sommarjobbundersökningen

Utifrån kommunernas svar i årets sommarjobbundersökning är det tydligt att många unga erbjuds feriepraktik över sommarmånaderna. Eftersom mer kvalitativa data saknas är det svårt att avgöra karaktären på dessa jobb. Vår förhoppning är att de används för att höja kvaliteten i välfärden, genom sysslor som annars inte hade blivit gjorda.

Samtidigt är det viktigt att ungdomar inte utnyttjas som billigare arbetskraft i försök att pressa ner löner och arbetsvillkor. Att en stor majoritet av kommunerna förhandlar lönerna för sommarjobben och feriepraktikplatserna är positivt, men det finns, som ovan visat, fortfarande stora löneskillnader mellan olika kommuner. Det är därför viktigt att kommunerna tar sitt ansvar och fortsätter att utveckla samarbetet med arbetsmarknadens aktörer. Särskilt måste fler kommuner ta initiativ till samarbete med det privata näringslivet för att säkerställa att inga potentiella sommarjobb går till spillo. Även fler kommuner bör erbjuda ekonomiskt stöd och vägledning för unga att driva företag under sommaren.

Inför en sommarjobbsgaranti

Till skillnad mot alliansregeringen, som tycks prioritera skattesänkningar framför ungdomars jobbmöjligheter, vill SSU sätta fler unga i arbete överst på den politiska agendan. Eftersom arbetslivserfarenhet, kontakter och referenser är viktigt för att ungdomar ska klara sig på den ordinarie arbetsmarknaden ser vi sommarjobben som en viktig pusselbit för att få ner ungdomsarbetslösheten.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar i sin prognos för feriejobb i kommuner och landsting sommaren 2014 att ungefär 7 av 10 kommuner behöver tillskott av ekonomiska resurser för att täcka feriearbetarnas lönekostnader, om de ska ha möjlighet att erbjuda fler platser. I samma rapport visas att endast en av fem kommuner idag erbjuder samtliga sökande sommarjobb eller feriepraktik.

Utifrån SKL:s prognos och resultaten i årets sommarjobsundersökning föreslår SSU att en sommarjobbsgaranti införs. En sådan garanti skulle innebära att samtliga ungdomar i gymnasieåldern erbjuds ett riktigt sommarjobb till kollektivavtalsenliga villkor. Kommunerna bör få ansvar för genomförandet, men tillskjutas statliga resurser för att klara de ökade utgifterna.

Sammanfattning och slutord

SSU:s sommarjobsundersökning syftar till att kartlägga kommunernas satsningar på sommarjobb och feriepraktik för ungdomar i gymnasieåldern. I årets undersökning har 213 av Sveriges 290 kommuner deltagit.

Resultaten från undersökningen visar bland annat på stora skillnader i lön mellan olika kommuner, att kommunerna satsar på fler sommarjobb och feriepraktikplatser (även om långt från alla som söker får ett sommarjobb eller en feriepraktikplats) och att samarbetet med näringslivet behöver förbättras. I kontext av den höga ungdomsarbetslösheten och alliansregeringens tandlösa moms- och skattesänkningar är det tydligt att en ny politisk riktning måste till.

SSU föreslår att en sommarjobbsgaranti införs, där samtliga ungdomar i gymnasieåldern erbjuds jobb under sommarmånaderna. Att som ung ha ett arbete under ledigheten är viktigt inte bara för den personliga utvecklingen, utan också för att få in en första fot på arbetsmarknaden.

Slutligen, ett stort tack till alla kommuner som har deltagit och till alla personer som på andra sätt har varit med och bidragit i årets arbete. Nästa år kommer vi tillbaka med en ny undersökning.